

М.Божко, М.Гордій

КНИГОЗБІРНІ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ - 385

Наукову бібліотеку Львівського університету ім. І.Я.Франка засновано в 1608 р. Цей акт підтверджує найгрунтовніша історія університету, написана його професорами - Л. Фінкелем та Ст. Стажинським¹.

У своїх розділах Л.Фінкель описує заснування і розвиток навчального закладу до 1869 р. Зібрані ним документи свідчать, що 2.10.1608 р. у Львові було відкрито єзуїтську колегію. До неї було прийнято 200 учнів, яких навчали понад 30 викладачів. Протягом кількох років у колегії були запроваджені дисципліни (теологія, філософія, логіка, фізика, математика, риторика, поетика тощо), які вивчалися в європейських університетах. При колегії існувала книгозбірня для потреб навчання і викладання. Згодом, з ініціативи її керівництва, королівським указом від 20. 01.1661 р., «аби на вічні часи існувала колегія та під назвою Університету і Академії» їй було надано «гідність Академії і титул «Університету», з відповідними програмами й рівнем навчання і з такими ж правами, як у Ягеллонського та Вільнюського університетів.

Головне приміщення бібліотеки з книгосховищем на 1 млн. томів, споруджене в 1901-1905 рр. за проектом В.Хааса і Г.Пезанського, відповідало кращим європейським зразкам тих часів. Його центральний читальний зал прикрашено фресками відомого художника Ю.Макаревича. В алегоричних панно - емблемах чотирьох традиційних факультетів - розкрито зміст і призначення основних університетських

¹ *Finkel L., Starzynski St. Historia Uniwersitetu Lwowskiego. - Lwow, 1894.*

© Божко Мирон, Київ, 1994

© Гордій Марія, Київ, 1994

наук - теології, права, філософії та медицини.

Ще одне книгосховище на 1 млн. томів знаходиться в новому приміщенні бібліотеки.

Майже за чотири століття існування бібліотеки в її фондах зосереджено духовні скарби, що нагромаджувалися у книгозбірнях монастирів, навчальних закладів і приватних колекцій. Одна з таких колекцій - збірка книг з різних галузей знань (11000 томів) відомого лікаря, видатного бібліографа, префекта придворної Віденської бібліотеки Н.Гареллі (1670-1739) - стала основою фонду світського розділу бібліотеки.

У 1784-1918 рр. книгозбірня університету була одночасно й публічною крайовою (земельною) бібліотекою Галичини, одержуючи обов'язковий примірник видань «Королівства Галиції і Лодомерії», що входило до складу Австрійської імперії. У 1918-1939 рр. до неї надходив обов'язковий примірник видань із так званих східних земель Польщі. У різні часи надходили зібрання й архіви багатьох державних та громадських установ (зокрема, доцензурні примірники галицької періодики).

У другій половині ХІХ - поч. ХХ ст. бібліотечні фонди поповнювалися за рахунок особистих книжкових зібрань відомих діячів науки - С. Дуніна-Борковського, М.Форманьоша, О.Прусевича, П.Чирвинського та ін. НБ володіє унікальними колекціями знаних бібліофілів, зокрема князя В.Чарторийського (близько 25 тисяч томів з історії народів Заходу й Сходу, історії релігії, географії тощо) та Ю.Козебродського (інкунабули, стародруки, мемуари тощо).

У НБ зберігається 43 інкунабули, майже 900 палеотипів, слов'янські стародруки, перші прижиттєві видання відомих науковців, рідкісні

видання нової української літератури, 1100 рідкісних карт і планів, інші раритети, а також близько 1,7 тисяч рукописів XII - XX ст. Серед них - середньовічні пергаменні, ілпміновані латинські, італійські та польські культові книги, русько-слов'янські церковні культові видання XV - XVIII ст., вірменські рукописи XIY - XYIII ст., праці з геології, права, геральдики, філології, з історії українських земель тощо. Численні документи утворюють певні тематичні групи. Найзначніші з них - матеріали окремих міст, староств, маєтків, органів місцевої влади Галичини XVI - XIX ст., документи деяких церков, монастирів і шкіл XVI - XIX ст. Є колекція автографів діячів науки та культури.

Серед рідкісних видань - книги XV ст. про лікарські рослини західних областей України. Унікальним є й «Бревіарій Краківський», випущений у Нюрнберзі. Таких книг у світі залишилося три (два примірники - в Клостенбурзі та Манчестері). Зі слов'янських першодруків НБ має знамениту «Острозьку біблію» та «Апостол» І.Федорова, граматику грецької і слов'янської мов для братських шкіл «Аделфотес» та ін.

Від 1929 до 1991 р. бібліотека отримувала обов'язковий примірник усіх видань колишнього СРСР відповідно до тематики університетських курсів та досліджень, і має фактично всі видання післявоєнного періоду (згідно профілю вузу), що виходили в Україні.

Кілька особистих колекцій книг подаровано нашими країнами, що живуть у США, Канаді, Німеччині, Великобританії. Зокрема, велику цінність становлять понад 300 видань, подарованих у 1970 р. родиною інженера М.Зиньо (США). Це - енциклопедії, довідники з різних галузей знань, художні твори зарубіжних класиків.

Власне зібрання книг передав у НБ відомий фізик, голова відділу Свартморського коледжу (США, штат Пенсильванія), професор О.Біланюк. Збірка складається з підручників, довідників та наукових праць з фізики, математики, астрономії, більшість з яких стала бібліографічною рідкістю. Серед них - прижиттєві видання А. Енштейна, Е.Фермі, Т.Дірака, М.Планка, Б.Рассела.

350 книг українською мовою, виданих за кордоном у повоєнний час, подарував бібліотеці

доктор медицини з Оттави (Канада) В.Чубатий. Більша частина цього зібрання - книги, що висвітлюють історію визвольного руху нашого народу, документи та спогади про діяльність Української Галицької Армії, дивізії «Галичина», матеріали та документи Української Гельсинської групи; твори українських письменників, що публікувалися у видавництві «Смолоскип» - В.Голобородька, І.Калинця, Є.Сверстюка, В.Стуса, О.Тихого.

Декілька тисяч видань з діаспори отримано за останні роки від українсько-американського добродійного фонду «Сейбр-Світло», який у складний для нашої держави час став важливим джерелом поповнення бібліотечних фондів. Зокрема, це - «Енциклопедія українознавства» (у 10 т., за ред.В.Кубійовича), «Літопис Української Повстанської Армії» (у 20 т.), колекція видань Українського дослідницького інституту Гарвардського університету, книги видавництва «Сучасність», а також монографії зарубіжних учених з історії мовознавства, економіки, культури. Завдяки фонду «Сейбр-Світло» у бібліотеці відкрито читальню американської періодики, де є понад 150 назв журналів за 1990-1993 рр. Гарантовано передплату цих видань на наступні три роки.

У 1991 р. глава УГКЦ Блаженніший Мирослав Іван кардинал Любачівський подарував бібліотеці цінні книги, видані Українським Католицьким університетом у Римі: праці митрополита Андрія Шептицького та патріарха кардинала Йосипа Сліпого (у 14 т.), книги з історії християнства, з історії української держави у княжі та козацькі часи, церковно-історичні радіолекції з Ватикану.

За програмою гуманітарної допомоги від Міністерства освіти та науки Німеччини одержано літературу з різних галузей знань гуманітарного та природничого профілю - енциклопедії, словники, довідники, підручники, монографії (3000 одиниць).

Важливим джерелом поповнення фондів є книгообмін (здійснюється з 1954 р.). Зараз підтримуються зв'язки з 360 установами та організаціями різних країн світу, від яких щорічно надходить понад 5000 примірників книг і журналів.

Нині фонд бібліотеки становить близько 3 млн. од. зб. понад 40 мовами народів світу.

Користуються ним науковці та студенти не тільки університету, а й інших вузів, фахівці Львова, області, регіону, всієї України, далекого й близького зарубіжжя.

Щорічно обслуговується понад 60 тисяч читачів і видається на їхні запити близько 1,5 млн. друкованих видань.

Сприяючи навчальній та науково-дослідній діяльності вузу, НБ веде інформаційну роботу, укладає і видає допоміжні та рекомендаційні бібліографічні посібники, зокрема: «М. Драгоманов і Галичина» (1992), «Франкознавство у Львівському університеті. 1945-1987» (1984-1988), «Культура української мови» (1991) та ін. У 1992 р. започатковано видання збірника наукових праць «Вузівська бібліотека: Історія. Теорія. Досвід роботи» (уже вийшло два випуски).

Наша установа - методичний центр зонального об'єднання бібліотек вищих та середніх спеціальних навчальних закладів західного регіону.

Функціонує відділ, який займається створенням автоматизованої інформаційної бібліотечної системи. В перспективі вона охоплюватиме електронний каталог видань масиву літератури НБ, інформаційно-пошукову систему та автоматизовані робочі місця бібліотечних працівників і читачів.

Відділом автоматизації спільно з НДЛ-62 університету розроблено програмне забезпечення автоматизованого опису різних видань. На основі цієї програми розпочато заповнення бази даних нових надходжень, починаючи з видань 1994 р.

Функціонує автоматизована система передплати періодичних видань та ведеться облік їх надходжень. Розпочато формування бази даних про друковані праці науковців ЛДУ (починаючи з публікацій за 1993 р.). Зібрані відомості використовуватимуться в інформаційно-пошуковій роботі та при виданні відповідних довідників. На черзі - створення бази даних стародруків (XVI - XVIII ст.), програмне забезпечення для автоматизованого бібліографічного опису яких знаходиться на стадії тестування.

Планується співробітництво з відомою американською компанією Digital Equipment Corp. по створенню у Львові електронної інформаційної мережі. НБ разом з іншими основними науковими та академічними бібліотеками міста підписали

угоду про фундацію асоціації бібліотек для здійснення проекту Digital. Реалізація проекту розпочнеться відразу після розв'язання фінансових питань. Мережа матиме доступ до міжнародної системи INTERNET, серед послуг якої - електронна пошта, збірки новин, електронні журнали, бази даних. У перспективі - вихід у міжнародний інформаційний простір.

З 1990 р. в університетській книгозбірні активно працює осередок Товариства української мови ім.Т.Г.Шевченка «Просвіта». Традиційно проводяться вечори-зустрічі з відомими людьми краю, з творчою інтелігенцією міста. Змістовними були вечори, присвячені 125-річчю «Просвіти», 180-річчю від дня народження Т.Г.Шевченка (тоді вперше зібралися разом майже всі львів'яни, удостоєні Державної премії ім.Т.Г.Шевченка), а також вечір пам'яті поета, вченого, борця за незалежність України Олега Ольжича.

Колектив бібліотеки підтримує тісні контакти з творчою громадськістю Львова - письменниками, митцями, талановитою молоддю.

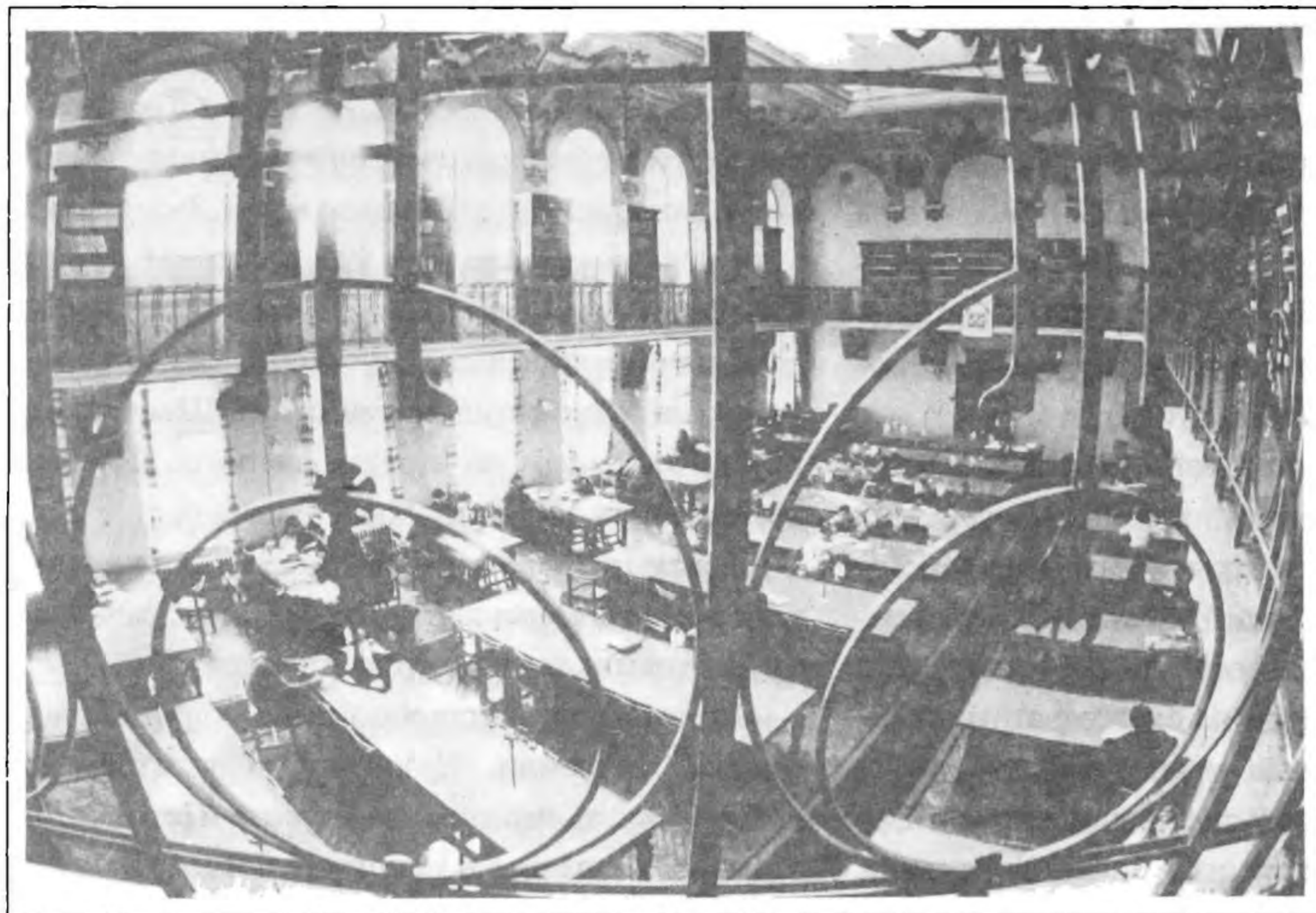
Багата історія найстарішої книгозбірні України, безцінні її фонди. Не менше багатство - її працівники, ті, хто творив і творить її історію. Ми гордимся тим, що в нашій бібліотеці майже 40 років працював відомий бібліограф, бібліофіл, знавець книги, людина енциклопедичних знань, яка завжди широко ділилася з читачами своїми інтелектуальними набутками, - Ф.П.Максименко (1897 - 1983). Внесли значний вклад у розвиток бібліотеки І.Громницька, З.Федотова, М.Гаврилів, І.Цурковська, М.Важнич, С.Наумова тощо.

Найкращі роки життя віддали служінню книзі О.Футорська, Д.Торська, Г.Пантелеєва, З.Захарова, А.Синиця, З.Данцева, В.Полонська, І.Демчина, Т.Микитин та інші, що перебувають на заслуженому відпочинку. Понад 40 років працюють у бібліотеці зав.сектором Л.Шевчук та бібліотекар Г.Аблікова. Більше 25 років — головний бібліограф В.Потайчук, учений секретар В.Кутик, заступник директора з наукової роботи Г.Талантова, зав.відділами - Б.Геляс, Г.Домбровська, Л.Соклюк, Т.Петеляк, зав.секторами - Л.Решота, С.Новосад, І.Дзьоба, З.Глинчак, бібліотекарі Х.Брожина, М.Косташук. А.Лосева, О.Гущина. Багато років трудяться в бібліотеці зав. відділами

- Г.Прокоф'єва, І.Якімова, Н.Швець, О.Жмурко, С.Філоненко, І.Цвіркун, О.Лук'яненко, З.Жгильова, М.Колодій, В.Смоліна, Л.Грушецька, зав.секторами - Л.Єфремова, А.Соловійова, Л.Яхвак, З.Домбровська, М.Любицька, М.Яцула, Л.Шаповал, бібліотекарі Л.Андрусишин, Т.Романченко, електрофотограф С.Котляр, палітурник П.Семчишин та багато ін.

«Колектив скарбниці духу українського» щиро привітав Президент нашої держави Л.Кравчук та Блаженніший Патріарх УГКЦ Мирослав Іван кардинал Любачівський.

Нині найстаріша книгозбірня України переживає духовне відродження. Її діяльність сприятиме розвитку науки, освіти й культури.

□ Читальний зал наукової бібліотеки Львівського університету.

□ Старший бібліотекар Іванна Добуш (зліва) і читачка - вчителька львівської СШ №32 Тереза Косарик.

Львів, 28 грудня 1993
№ 39/406

**УЧАСНИКАМ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З ПІЇГО ДНЯ 385-ЛІТТЯ ЗАСНУВАННЯ
БІБЛІОТЕКИ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ім. ІВАНА ФРАНКА**

Дорогі у Христі Браття і Сестри!

Після хрещення України, одночасно з церквою, Україна освіта, культура, інтелектуальність. В часах великої Києві була заснована Вища Школа, яка стояла на рівні університетів. Вже в XI столітті ціла Україна була церковних шкіл, а грамотність і освіта стали життєвими цінностями населення.

Українська Церква була не лише творцем української освіти, а й духовним, освітнім і культурним розвивачем. Уже за часів Ярослава Мудрого при церкві св. Софії в Україні бібліотека, яка мала понад 1000 томів, на унікальним явищем. Невідомі книгозбірні виставлялися переважно при церквах і монастирях.

Ці книги були джерелами знань для багатьох, служили збереженням іноземного освітнього досвіду, успішно протистояли намаганням польських колонізаторів асимілювати українців і анексувати українську культуру.

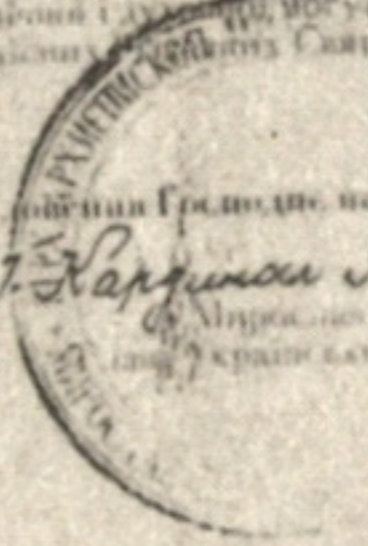
Тому сьогодні, відзначаючи 385-літню дату бібліотеки Університету випадає пам'ятати тих її попередників для наших поколінь у шкільних і університетських книгозбірнях.

Вітаю сердечно всіх учасників конференції з Різдвом. Хай Провиди Бог і Христос благословляють життєві обставини співзвучності Української Держави і нації на країнці. Слава Рідній Україні і її народу! Слава і насамперед поклятему на щастя і благополуччя і славі України і її народу! Слава Божеві Ісусу Христу і Рідній Україні!

Христос Родився!

Вітаю добрих і щасливих новорічних свят!

Миколай І. Кардунський

*Центральна бібліотека
Університету*

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

Колективу наукової бібліотеки
Львівського держуніверситету

Щиро вітаю колектив скверниці духу українського - найстаршої в Україні наукової бібліотеки Львівського державного університету - з 385-річчям від дня заснування.

1696 року у Львові відкрито єзуїтську колегію, в якій було запроваджено викладання багатьох наук, що вивчалися тоді в європейських університетах (теологія, філософія, логіка, фізика, математика, риторика, поезія). Згодом почала діяти книгозбірка для потреб навчання і викладання, яка стала основою нинішньої бібліотеки Львівського університету. Покоління за поколінням набували в ній знань, несли в світ розуміння, добре, вічне, зарили скарби пізнання України.

Зичу вам міцного здоров'я, успішних гараздів у справі виховання молоді, духовного розвитку народу.

І. Кравчук

І. КРАВЧУК

З почуттям щирої вдячності до бібліотеки, своїх друзів і рідної Альма-матер.

Видається мені знаменитим в такий гарний спосіб відзначити 385-літню ювілейну дату.

Мені приємно буде дізнатися про результати вашої премії 1994 року поповнення фондів.

Ми ж тут, у Чехії, відзначаємо шевченківське свято своїми зборами: чекаємо заквітчан із Шевченківським концертом, сподіваємося, що це буде подією в культурному житті Праги.

Бажаю всім Вам, шановні й дорогі країни, здоров'я і добра. Посольство України робитиме все для того, щоб наша держава гідно була представлена в серці Європи.

Вал Роман Лубківський

Вал Роман Лубківський